

A VALLÁSI ÉS NEMZETI ESZME

IRTA :

IVÁN LÁSZLÓ DR.

KIADJA

A NEMZETI IFJAK KLUBJA, UJPEST.
1934.

Ajánlás.

Mussolini a legutóbb tartott fasiszta nagytanács ülésén hivatkozott arra az új hősiességre, amely éles ellentétben áll a polgári tepedés elernyedő világával. De amikor az olaszok vezére így támadja a polgári gondolatot, azt látjuk, hogy éppen úgy szembehelyezkedik a marxizmussal is, amely eddig úgy tűnt fel, mint a polgári gondolat egyetlen kiváltságolt ellenfele.

Ennek a sajátos magatartásnak a magyarázatát akarja adni világnézeti alapon az itt következő rövid fejtegetés. Megfigyelhetjük, hogy egész Európában éppen az ifjúság az, amely Mussolini magatartását a magáénak ismeri el. Két fronton harcol a mai nemzedék: szemben a polgári és szemben a marxista világnézettel. Ha mi magyarok élni akarunk, nekünk is számolnunk kell ezzel az új és az egész világon mind jobban terjedő szellemi irányzattal. Éppen ezért ezt a kis füzetet, mely a Nemzeti Ifjak Klubjának áldozatkészségéből jelent meg, a magyar ifjúságnak ajánlom. Legyen eszméltezője mindazoknak, akik bátran és becsületesen harcolni akarnak a szebb magyar jövőért!

Iván László dr.

A mult században, sőt a jelen századnak első évtizedeiben is hatalmas erővel élt az a gondolat, hogy az emberiség sok-sok évezredes küzködés után végre megtalálta azt a helyes utat, amely a földi üdvösséghez elvezet. Hosszu évszázadoknak sötét babonája után — így beszélt a felvilágosult, intellektuális ember — végre elérkeztünk a világosság századába s most már nincs más hátra, mint hogy ezen az uton haladva, erről az utról soha le nem térve egyenes irányban meneteljünk a kitűzött végcél: a jólét földi paradicsoma felé. Fejlődés, evolúció: ez lett az új korszak csatakiáltása s jaj volt annak az embernek, aki nem egészen hitt az emberi jólét materialista vallásának új és csalhatatlan hitelveiben. Sötét léleknek, begyepesedett fejnek kiáltották ki azt, aki kételkedni mert a materialista evolucionizmus egyedül üdvözítő voltában s még szörnyűbb volt az átok, ha valaki azt találta mondani, hogy utóvégre az Isten képére teremtett ember talán még sem volt annyira ostoba, hogy az elmúlt évszázadokban az igazságokból semmit sem fedezett fel s azok felismerése csak a XIX. és XX. század nagyratörő, világos eszméiben kezdődik.

Az evolúcionizmus bukása.

Az u. n. felvilágosult fejek azonban roppant nagyot csodálkoztak, amikor a háboru után egyszerre csak megtorpant az ő öröknek hitt evolúciójuk, amikor rettenetes anyagi válság zuhant rá az emberiségre. S mi több, az átmenetnek hitt krízis állandósult, sőt tetejébe még olyan szellemi jelenségek is kezdtek napvilágra törni, amelyekről az evolucionista kuruzslás csodadoktorai és a jólétvallás hamis prófétái eddig szabadon hirdették, hogy elmúlt idők itt felejtett rémképei, az emberiség gyermekkorának nyomasztó lidércálmái. Az ujkori gondolkodásba beleáporodott nyárspolgár erre rémülten kezdett kiáltozni sötét középkort emlegetve, míg végre bele kellett nyugodnia, mint a rajtakapott gyermeknek, hogy többé ne nyuljon olyan dologhoz, amit ésszel fel nem ér, mert esetleg megvágja az ujját, vagy megégeti a kezét. Azóta nagyon sok országban, mint a megvert gyermek, rejtekhelyből szemléli a szegény korlátolt polgári világnézet is, hogy mi van körülötte készülöben, micsoda új világ dübörög fel az ő rövidlátó szemei előtt s csak a fejét csóválja és a jólétvallás elavult, ócska ronggyá vált evolúciódogmáját ismételve magában. De minél határozottabban emlékszik az egykori leckére s minél hangosabban mondja, mint sötétben a félős ember a beszajkózott szavakat, annál határozottabban rajzolódnak ki számára egy újabb kor körvonalai, annál hangosabban zug fülébe egy új nemzedék forradalmi vihara, amely már

előnteni készül a polgárnak utolsó menedékét is, hogy azután ott fulladjon meg leckéstől, mindenestől a polgári világnézetnek utolsó miazmás csirája is.

Evolúció helyett revolúció! Fejlődés helyett forradalom! Ez az a villámló és menydörgő igazság, amely a XX. században átcikkázik egész Európa sötétbe borult égboltján s amelyet már csak a vakok nem látnak és a süketek nem hallanak. Ma már a legtöbb ember számára kezd nyilvánvaló lenni, hogy nem sima, biztos, rendőrségtől védett uton haladunk az üdvözítőnek kiáltott végcél: a tűzmentes safek és a luxussal berendezett kéjlokok felé, hanem irtózatoss bizonytalanságok, szörnyű robbanások, kísérteties golyózaporok közepette keressük az életnek újból felfedezett, de egyben örök értékét, az emberi lelket, az emberi szellemet, amely a maga mélységeivel, miszteriumaival úgy tűnik fel előttünk a nagy messzeségben, mint valami örök nagy Titok, amelynek felfedése a mi legfőbb emberi célunk, legnagyobb, legmegrendítőbb belső tapasztalatunk. Ezért az új felfedezésért érdemes hideget és meleget eltűrni, érdemes tűzbe rohanni, érdemes a gyűlöletnek kereszt-tüzébe állni, érdemes földi jólétet kockára tenni, érdemes az előnyök biztosításának nagyszerű alkalmait elszalasztani, mert végcél gyanánt ott áll a nyárspolgári elmével fel nem mérhető, ki nem kutatható örök Lélek, aki nem más, mint e világnak Lelke s aki egyben én bennem is megnyilatkozik, ebben a kicsi émben, ebben a gyarló törékeny földi edényben. S mi volna,

amiért ember többet áldozna, mint énjének csodás világáért? Ezért küzd a mai ember, ezért vállalja a revolúciók szörnyü világát, mert a nyálkás osztriga világnézettel szemben ismét a hősök, ismét az önmagukért küzdők, ismét a szentek glóriáját kívánta meg.

Az új forradalom.

Hogy ma forradalmi korszakban élünk, azt mutatják az utca eseményei. Ha nálunk csend is uralkodik, annál zajosabbak és véresebbek a Nyugat városai, ahol most vivja élet-halál-harcát az u. n. polgári szellem, a feltörekvő új szellemmel, amelynek még neve nincs, de annál inkább hivei, harcos követői főleg az ifjabb nemzedék soraiból. Ma a világnézeti problémák ismét az utcára kerültek, világnézeti kérdések lázában ég az egész emberiség. Aki ebben nem látja meg a forradalmak tipikus jellemvonását, az a vak és süket emberek csoportjába tartozik.

A forradalom tartalmi jegyeihez tartozik mindig az a vonás, hogy a forradalom a szabadságért folyik. Az ember szabadulni akar valami olyan megkötöttségtől, amelyet a múltban értékesnek tartott, de amely abban az alakban terhessé, megunttá vált számára s éppen ezért szabadulni akar tőle, mint haladásának akadályától. A szabadulás azonban nem megy könnyen, mert a régi erők meglételüknél és megszokottságuknál fogva, hatalmas teherként nehezedenek az emberiségre. Az új erők a gátak

fölött felgyülemlelenek, míg azután egy szép napon tulcsordulnak s forradalmi özönben öntik el az emberi életet.

Mit untunk meg mi mai nemzedék s mitől szeretnénk forradalmi lázban megszabadulni? Mindattól a félszezségtől, amit az újkori materializmus, a francia forradalom jakobinizmusa, a XIX. század amerikanizmusa, technikai szelleme, jólét imádása magából kitermelt. Mindezek ma már a csömört jelentik a mi szellemi életünkben s a csömör nagy lázban jelentkezik: az ember szeretné eltávolítani szervezetéből az utálatot keltő, terhes anyagokat. Nem várhatjuk, hogy a gyógyulás folyamata egyik napról a másikra bekövetkezzék, de hogy ez utban van, azt mutatja az ifjuság elitjének egész új célok, új eszmények felé fordulása. Az ifjuság része még csak keresi az utat, a nagy többség pedig teljesen a régi ideálokat vesztve él és sportban, motorbicikliben, turistáskodásban éli ki minden emberi tevékenységét. De már ez is valami, mert mint Kayserling gróf helyesen látta meg, az ifjuság ezáltal törli le az eddigi sakkfigurákat a sakktábláról s csinál „tabularasa“-t, hogy majd egy szerencsésebb idők ifjusága újra felállithassa a bábukat és megkezdhesse a maga játékát.

Mi tehát egyelőre szabadulni akarunk attól a szellemtől, amelyet összefoglalva, egy csomóba kötve, a XX. század elején szemlélhettünk s amelynek kivirágzása volt a négy évig tartó világegyes s az azt követő világkrízis. Ennek a szellemnek alapjait az u. n. polgári kultúra

rakta le s a technicizmus fejezte be. Lényege az volt, hogy az embert, főleg az ember állati, testi részét felszabadította a lélek kellemetlen nyüge, unalmas uralkodása alól, mint ma mondani szokták, „gátlás“ mentessé tette az ember ősi, állati szenvedélyeit, megnyitotta az utat a jólét szolgálata felé, sőt a testi jólétet tette meg az egyetlen, abszolút célnak, vagyis a testi kultúrából valóságos epikureista vallást alkotott. Szekerébe fogta a tudományt, különösen a természet leigázását és kihasználását nyújtó természettudományokat s fennen hirdette, hogy a tudomány hatalom s ha nem volna hatalom, úgy senkinek se kellene. A polgári szellem hatalomimádó volt, mert csak a hatalom szerezheti meg a testi jólétet, csak a hatalom tud a polgárnak rendelkezésére bocsátani emberanyagot, amelyet szintén csak a jólét szempontjából értékel, amennyiben a munka nem léleknevesítő öncéluság az ő szemében, hanem pusztán epikureista vágyainak kifogyhatatlan tartálya. Ezért támad fel az ujkor kezdetén az u. n. római jog, mert *a középkor szociális védelmével szemben a római jog könyörtelensége pusztán a magáncélok érdekeinek és a magánegyezségek szipolyozásának szolgáltatta ki az emberi egyedeket s így lehetővé tette, hogy a polgári szellemü kapitalizmus mind újabb és újabb tömegeket vonjon be érdekkörébe.*

A polgári szellem virága a kommunista kiáltvány.

Ez a polgári szellem a testnek földi életére volt teljesen irányítva, itt akart élni, itt akart boldogulni, éppen ezért mi sem kellemetlenebb és kerülendőbb számára, mint a testi élet kockáztatása és a földi lét előnyeinek kihasználatlanul hagyása. Ha úgy kell meghalni a polgárnak, hogy itt e földön a jólét elmaradt tőle, akkor az élet hiábavaló, értelmetlen volt. A polgári szellem nevétségesnek, ostobának, ideális számárnak tartja a hősiest embert, aki mindent örökkévaló igazságok fényében akar látni s életének végső igazolását az örökkévaló élet rendíthetetlen világába helyezi. Vagyis az igazi, vérbeli polgár egyáltalán nem vallásos, hanem teljesen vallástalan, de mivel abszolotum nélkül élni nem lehet, hiszen az abszolotumot előbb keressük, mint bármi mást a világon, azért ő is imád egy álistenséget, de ez nem a lélek Istene, ez az anyagvilág félelmetes mozgóatója s neve és jelképe lehet a Baál, a Moloch, az Aranyborjú, vagy éppen a Disznófejü Nagyur. Ezeknek az anyagias kultuszoknak a törvényei éppen oly szigoruak és kötelezők, mint az igazi vallásosságé és éppen úgy megvannak a hitelvei, mint a tételes vallásoknak. A legnagyobbyszerűen szemlélhető ez *a polgári szellem virágában: a marxizmusban*, amelynek kiskátéja a kommunista kiáltvány. Ebben a vallásnak három alapvető kérdése: Isten, a bűn, az örökélet a követ-

kezőképpen van megoldva. Az ősi emberi bűn az, hogy az ember a szellem, a lélek felé fordul. Ezt az ősi kísértést kell az embernek önmagában legyőzni, hogy teljesen testi emberré válhasson. Ha ez bekövetkezik, vagyis megszabadul az ember a mult visszajáró babonáitól, akkor létrejön az ideális ember: az emberállat, a kommunista paradicsom. Ez a jövő élet nagy misztikumának nem kevésbé misztikus torzalakja. Ez képesíti az orosz milliókat hihetetlen erőfeszítésre. Ime: *a jövő élet hite nélkül a szovjet sem tud megélni.* S végül az Isten helyét a materialista fejlődés egy örök Törvénye tölti be, amelyben éppen úgy hisz a kommunista, mint a keresztény a maga Istenében és ettől a Törvénytől várja, hogy megnyilvánuljon és az egész emberi életet az egész földön uralma alá vonja.

Hogy ez a marxizmus a polgári gondolat ellen hadakozik, az *csak látszat és félreértés.* Félreértés annyiban, mert a marxizmus abban a tévhitben él, hogy a polgári gondolat a vallásos gondolat terméke, holott a vallásos gondolatnak már csak külsőséges maradványai élnek az ujkori polgárságban. Látszat pedig azért, mert az egész világon kitűnt, hogy ez a két szellem, a polgári és kommunista, teljesen azonos forrásból táplálkoznak, t. i. *az élet anyagi javának mértéktelen megkívánásából* és csak úgy gyűlölik egymást, mint két vetélytárs és magatartásuk magyarázata az a francia mondás: *Menj onnan, hogy én menjek a helyedre.* (Ote-toi de là que je m'y mette.)

Azonban mialatt a polgári szellem végső

formájában, a kommunizmusban, egy hatalmas negatív jellegű, materialista szellemű vallásosságot hozott létre, addig a másik oldalon a pozitív vallásosságot, az Isten felé forduló emberi magatartást teljesen elzüllesztette. S nem is tehetett másképen, mert mindaddig, amíg az emberek szeme az égre van függesztve s amíg a keresztény világ a Golgota keresztjében találja meg az élet végső értelmét, addig a földi, anyagi törekvésekre nagyon rossz idők járnak, hiszen a finom inyencségek, a Rolls-Royce kocsik és a szökőkutas kéjlakok aligha kíváncznak a keresztthordozás hősie és megváltó szenvedései után.

Igy történt meg, hogy az ujkor egész filozófiája, főleg a reprezentatív angol filozófia kezdettől fogva azon volt, hogy ezt a vallásellenes szellemet megalapozza, majd francia jakobinus fogalmazásban európai közkinccsé tegye. Ezt a vallásellenes szellemet magukévá tették azok is, akik egyházi tanácsokban ültek, de igaz életüket teljesen ennek a szellemnek értelmében rendezték be s csak a külsőségekben őrizték meg a vallásos magatartást, eljárván pontosan az istentiszteletekre, nem egyszer a képeslapok számára is lefényképeztetvén magukat. De mindezt azért, hogy benyujtsák egyházuk vezetőinek a számlát, ha egy jó zsiros álláshoz egyházi pártfogásra volt szükség. Az ő számukra Isten és az evangélium kicsi dolgok voltak és legfeljebb arra jók, hogy ugródeszkául szolgáljanak a ranglétrán és váltóul egy kéjlak építési költségeinek fedezésére. Nos, ez a pol-

gári álvallásosság még undorítóbb, mint a kommunista vallástalanság, mert hazug, mert becstelen.

Az új korszak vallásossága.

Az új nemzedék, amely torkig van a vallásnak eme megcsufolásával, őszintén és mélyen vágyakozik egy tiszta, fenkölt, Istenbe épített és az evangéliumban gyökerező vallásosság után. Évszázadok óta nem történt meg, hogy fiatal emberek, fiatal intellektuálisok fárasztó ügyvédi, orvosi stb. munkájuk után a szentírás, vagy más vallásos iratok után nyuljanak s azokban keressék napi munkájuk értelmezését, fáradozásaiknak igazolását és lelki viharaik megnyugtatóját. Ebben az új nemzedékben, *amely kézzel adja vallása irodalmát és életét ehhez igyekszik igazítani, ebben az önzetlen, igazán Istent kereső fiatalokban kell megpillantanunk a vallási megújulás uttorait.*

Mert ilyen fiatalok — hála Istennek! — már a valóságban is vannak, nemcsak egyes kegyes lelkek elképzelésében. Ők az emberiség fájának legszebb és legillatosabb virágai, ők Isten országának megnyílt liliomai, kikre az egek harmatozzák a szentléleknek üdítő harmatát s kiknek láttára a mennynek csillagai fényesebben ragyognak s a szférák zenéjével hirdetik, hogy nagy dolgot cselekedett az örök Lélek, mikor egy nemzedéket kivett a romlásból, amelybe apái döntötték. Ezek a fiatal emberek nem fényképeztetik le magukat vallásos pózokban s nem tétetik magukat képes ujságba sem,

de szívükhöz szoritják a szent könyvet s bizonyosságot tesznek róla, miközben jegyzőkönyvet irnak, vagy ítéletet hoznak, vagy sebet vágnak, vagy a katedrán ülve tanítanak, hogy képtelenek más szellemben munkálkodni, mint amelyet az evangélium hirdet. Az ő számukra a vallás nem az egyéni érdekek megvédésének nagyszerű, összeköttetések szerzésének kitűnő alkalmá, hanem forró, *belső viszony Istennel.* Az ő számukra semmi értelme nincs a felekezeti türelmetlenségnek, mivel anyagi érdekek az ő vallásosságukat nem zavarják, de boldogok, ha bármely felekezeten belül a lelki újjászületésnek nyomát fedezhetik fel. Számukra a legfontosabb, még a hittételeknél is elsőbrendű probléma az, hogy hogyan tudjanak Istennek megtapasztalt nagy szeretetére szeretettel felelni. Szenvedélyes, forró viszony az, amely e fiatal lelkeket hatalmába ejti, de ez a szenvedély teljesen a szeretetben emésztődik fel, gyűlölködésre, az embertárs kicsinyítésére már nem marad semmi energiája. Ezért van az, hogy a lelkileg újjászületett fiatalok interconfessionálisok, azaz *minden felekezetbeli egy érzés tart össze: az újjászületés nagy boldogító tapasztalata.* Ezekben a fiatalokban valóra válik az egyetemes egyház, az u. n. láthatatlan egyház nagy gondolata, amelynek tagjai mindazok, akiket a különböző dogmákon felül és túl egy nagy érzés köt egybe: Istennek és az ő áldott nagy fiának: Jézusnak lángoló szeretete.

Ez az új vallásosság is revolúcióból születik meg: a lélek forradalmából. Szabadulni

akarunk az előző nemzedékek hazugságaitól és ezért legyűrjük, lábunk alá tapossuk egész hagyatékukat, amely az önzés, az álnokság, a szemfogatás undorító keveréke volt. Tisztábbak és igazabbak akarunk lenni elődeinknél, de ez nem egykönnyen megy. mert a hazugok a világ nagy részében még hatalmon vannak s a farizeusok örök törvényei szerint kimondhatatlan gyűlölettel szemlélik azt az ifju nemzedéket, amely csak egy hajszállal is különb akar lenni náluk. De a tisztaság folyama már dagad a gátak mögött s óriási lesz az a nap, mikor a hazugságok undok lópvirágait el fogja önteni pusztító, de egyben felszabadító hullámaival.

A nemzeti érzés ujjaszületése.

És ugyanilyen revolúció folyik ma az összes emberi értékek területén, A vallás mellett egy másik hatalmas értékterülete az emberi léleknek: a nemzeti érzés. A világháboru után sok otromba hazugság megdőltével ez is új életre kelt, mint valami poraiból megéledt Phónix s ma eget kér és földet remegtet meg, amint lebilincselte, fáradt szárnyait megmozgatja. S mily különös! bárhol is jelentkezik, bárhol tűnjön fel, új életrekelését milliók imája, milliók áldása, embertömegek boldog magukraébredése követi. *A modern nacionalizmus izig-vérig szociális tömegézés, mondhatnók: a megtestesült szocializmus.* Ez a kettő a mai fogalmazásban teljesen egy és ugyanaz, de hogy azzá

legyen, ahhoz ismét egy óriási revolúció kellett, a mult fogalmainak forradalmi átalakítása, a mult hazugságainak diadalmas legyőzése,

Hogyan? kérdezhetné valaki, hát az ujkori nacionalizmus nem a tömegeket érdeklő eszme, nem milliók vágya és reménysége? Nem, nem, ezerszer nem. Így csak azok tüntették fel, akiknek érdekükben állott ez a roppant nagy hazugság.

A polgári nacionalizmus önzésen alapult.

Hol született meg az ujkor u. n. nemzeti eszméje? Ugyanott és ugyanolyan körülmények közt, ahol a polgári szellem, vagyis a XV—XVI. században Nyugateurópa városaiban. A városok lakói voltak az új nacionalizmus zászlóvivői s harci kiáltások szakadást jelentett a földdel és a földesurral, szakítást jelentett az európai közösséggel, s az egész állami berendezést annak az eszmének szolgálatába állította, hogy elkülönülő nemzeti területek vagyonosodását mozdítsa elő. *Kisebb körök jóléte, kisebb körök gazdasági megszervezése, iparosítása s mindenek felett elnyomott idegen népmilliók fogvatartása, akik az iparcikkeket felemésszék s érte az aranyat a zárt kisebb területre öntsék.* Egy egységes európai területen ilyen egyéni gazdagodást előmozdító politikát folytatni nem lehetett. Az aranyéhes nyugati polgárnak *gyarmatra van szüksége,* mert csak elnyomott milliók zsirján lehet a luxust kitenyészteni. A föld általános hozadékának megfelelő életet csak egy autarchikus, egy-

séges területen *megfelelő elosztás* mellett lehet élni. Fényűző életet azonban csak úgy lehet élni, hogy az egységes területből egy kisebb darabot kivágok s ennek javára az összes többi területet megadóztatom. Ez a gondolat az ujkori merkantil nemzet anyja. Az ujkori polgár megunta az egyszerű életet, mely főképp lelkiekre volt irányozva, s a testi szükségleteket éppen csak hogy kielégítette. Az ujkori polgár megkivánta a fényt, a pompát, a csillogást, amit kelet kényurainál látott a kereszties hadjáratok idején s mindenáron szerette volna a saját hazájába, a saját otthonába varázsolni azt. De ez csak úgy lehet, ha minden érték Velencébe vagy Genovába folyik, ez csak úgy lehet, hogy Colbert mindent a francia ipar érdekeinek rendel alá. A francia iparost nem lehet gazdaggá tenni, ha ugyanakkor a német ipar is kifejlődik. El kell pusztítani egy más országot és saját nemzete iparcikkeinek vásárlójává kell tenni azt, hogy ezáltal a gyarmatból ömöljön a pénz, a mindenható arany, hogy a boldog polgár finom szőnyeget és velencei tükröket vásárolhasson. Ez a gondolat a bölcsője a nemzeti individualizmusnak, az ujkori nemzeti önzésnek. Ennek két fő vonása: 1.) egyáltalán nem lelki, hanem anyagi természetű, 2.) igen kis tömegek érdekében álló, vagyis nem is az egész nemzetet felölelő eszme.

Az első vonás, hogy t. i. az ujkor nemzeti eszméje anyagi természetű, megegyezik az egész ujkor anyagi gondolatvilágával. Az emberiség életében két hatalmas erő küzd egymással: az anyag és a szellem. S bármennyire

is a szellemiség győzelme — hitünk szerint — a végcél, mindig vannak az emberi történelemben olyan korok, amelyekben az anyagi szükségletek kielégítése, az anyagi megszerzéséért való küzdelem és ezzel párhuzamosan a technikai gondolat állanak előtérben. Ezek a korok azonban csak hosszabb-rövidebb átmenetek a magasabbrendű szellemi korok felé, amelyek összehasonlíthatatlanul hosszabbak, mint az előkészítő anyagi korszakok. Mi most egy ilyen anyagi korszak végén járunk, amelynek kezdete a renaissance volt s amely első világra szóló győzelmét az angol forradalomban szerezte. Az angol nemzet volt az, amely kivágta magát az európai közösségből s egész sajátos külön utakon kezdett járni s polgárai a középkori erővel szemben a maguk számára szereztek meg az állami hatalmat. Az európai közösséggel szemben az angol nemzet különálló *mi-voltának* érzését kellett a népben felkelteni, hogy azután ez az érzés bátor, önálló, kalandokra vágyó s főleg pénzre áhító egyedet termeljen ki, akik nekivágnak a nagyvilágnak s összeharácsolják a föld egy jókora darabját az angol világbirodalom számára. Ez a világbirodalom az angol Commonwealth, amelyet mint a neve mutatja, a közös jólét tart össze. Alapelve, hogy az angol nemzet imperiumra termelt, azaz uralkodásra a többi nemzetek felett azért, hogy azok a nemzetek összes energiájukat a vezető nemzet jólétére rendelkezésre bocsássák. Ez az álláspont a legellentétesebb a kereszténység alapgondolatával: a szolgálattal, amelyet

Anglia csak nagyon kis mértékben teljesít. Az angol nép az európai népek körében a legburzsoább, a leganyagiasabb, a legélősdibb természetű. Amint polgári szellemét egyszer nem fogja tudni érvényesíteni, sokkal kisebb jelentőségű nép lesz, épügy, mint a középkorban. A merkantil-polgári szellem tipikusan hatalmasodó, de egyáltalán nem a maga vitézségével tartja fenn uralmát, hanem zsoldosokkal, vagy más baleknépekkel. Az angol nem katonanép, legalább is a polgárai nem azok, a katonasága zsoldos hadsereg, gyarmati hódításai pedig alkalmi par force vadászatok voltak. Az angol élni akar és nem meghalni hazájáért, a nemzetéért, az önfeláldozás kétségbeejtően nem angol gondolat. Ha jól megnézzük az angol népnek ezt a jellemzését, akkor látni fogjuk, hogy az Európában még egy nemzetre illik rá teljesen és ez az egész kontinensen szétszórt zsidó nemzet. Az angol-zsidó mentalitás hozta létre az egész újkori polgári kultúrát, aminthogy legtipikusabb gondolkodói is angolok és zsidók voltak: Bacon, Locke, Hume és Spinoza. Az átmenetet a jövő világfelfogáshoz Kant képviseli, aki félig angol, félig német származású volt.

A polgári gondolat terjedésének egyes állomásai.

Az angol-zsidó materializmus azután megkezdte hódító útját a kontinensen is. A materialista önző nemzetfogalom terjedésének második állomása másfélszázaddal később a francia for-

radalom volt, amelyben szintén a megzsirosodott francia polgár győzött, de győzelme százötven évi késedelemmel következett csak be, mutatván, hogy a francia nehezebben polgárisuló nép benne az ősi, szellemies agrárelemek sokkal erősebbek. A francia rossz gyarmatosító is. Gyarmatait mindenütt az angolok szedték el s csak a múlt században tudott gyarmatbirodalmat teremteni, de arra nagy szüksége nincs, benne nemhogy parazita volna, hanem önfeláldozása és a színesek megbecsülése egyenesen megható.

A következő nép a német volt, amelyet a polgári gondolat előntött. A német-római szent birodalmon kellett a polgárságnak győznie, de nagyon gyengén sikerült. A hűbériség formái egész a császárság bukásáig fennmaradtak s ami polgári gondolat mégis győzött Németországban, az oly félszegen, oly ügyetlenül, olyan otrombán viselte magát, hogy hahotázott egész Európa. A németek is polgárok akartak lenni, gyarmatbirodalmat akartak, az angolokkal akartak versenyezni, de ezt mind olyan feudális módon csinálták, hogy végre is egész Európa felboszszankodott rajtuk és véget vetett az otromba német polgári gondolatnak. S hogy gyarmataikkal hogy bántak, arról jobb nem beszélni. Másolni akarták az angol elősdi uralmat, de ehhez nem volt angol szemforgatásuk, amely leplezni tudja a bűnt s egész nyíltan, német becsületességgel, tiszta őszinteséggel csinálták. Bennük utálta meg Európa legjobban a polgári brutális önzést, holott ők a földrész egyik legönzettelebb népe. De egyszersmind a földrész egyik legbecsületesebb

népe is, amely a bünt nem tudja takargatni s ezért mindenkivel meggyülöltette magát. Mig az igazi bünösök a világ szeretetét és tiszteletét élvezik.

A magyarság és a polgári gondolat.

Hozzánk magyarokhoz 1848-ban ért el a polgári gondolat anélkül, hogy polgárságunk lett volna. A magyar nép alapjában véve agrárnép, vagyis középkorias gondolkodású. A magyar a pénzügyeletekben, az aranyimádásban járatlan. Szereti, mint minden nép az anyagaiakat, de nem önmagáért, hanem azért, hogy legyen mit elköltenie. A magyar a polgári takarékoskodáshoz, a gyapjuharisnyához nem igen ért. A magyarság a polgári gondolatot átvenni nem bírta és helyette a zsidóság vette át. *Ebben a polgári korban a magyarság egyike volt a legszerencsétlenebb népeknek.* Földbirtokosai, mivel a földbirtokot is a merkantil szellem öntötte el, tönkrementek. A magyar agrártermészetnek az ősiségi rendszer felelt meg legjobban, úgy amint azt a zseniális francia Nagy Lajos király megalkotta. A polgári korban Magyarország ősi magyar értékei gyarmati sorba kerültek. Ennek a gyarmati sorsnak a megindítója Mária Terézia volt, aki felismerte, hogy a magyar az ujkornak egyike legkitünőbb parazita-alánya, befejezője pedig a XIX—XX. század polgári berendezkedése, amely nálunk különösen súlyos betegséget jelentett, mivel a nemzettest csonka volt és teljesen képtelen a polgári formák átvételére. *A magyar lelki alkotásánál fogva a leghasznavehe-*

tetlenebb nép a merkantil-jellegű ujkorban s éppen ez a szerencsétlen gyengesége volt az oka annak, hogy teljesen ki kellett adni kezéből a nemzet vezetését. Nagyobb sülyedést egy nép sem érhet meg, mint amelyet a magyar ért meg az u. n. polgári korszakban.

A polgári nacionalizmus társadalomellenes.

Ez a néhány népjellem-elemzés is világosan mutatja, hogy azok a népek boldogultak az ujkorban, amelyek a materializmus szellemébe jól beleélték magukat s akik az így kialakult nemzeti önzést fel tudták használni más népek kizsákmányolására. Az egész ujkor u. n. nemzeti eszméje *mindig egy kisebbség anyagi önzésén alapul, amely önzés kenetes, szép szavakba burkolózva a legszörnyűbb élősködést folytatja elnyomott népmilliók kárára.* De ez most már átvezet bennünket az ujkor merkantil-nacionalizmusának egy más oldalról való megvilágítására, t. i. arra, hogy az ujkori nacionalizmus mindig társadalomellenes.

A világtörténelem folyamán az u. n. középkor a szociális-kollektív berendezkedésnek hatalmas kísérlete volt, amelyben a vallási eszmék alapján az addig emberszámba nem menő rabszolgasereg emberré, üdvösségre hivatott lélekké: jobbágygá változott. Ez roppant szociális emelkedés volt, mely a középkor összes nemzetére és ami a fontos: az egész nemzettestre kiterjedt. Ebben élesen kirajzolt nacionalizmussal nem

találkozunk, mert a nemzeteket egy közös eszménybe foglalja a keresztény kultúra s nincs is oly gondolat, amely a nemzeti különállást szenvedélyesen élesztgesse, hiszen gazdasági érdekek nem állítják szembe az egyes nemzettesteket, mivel minden terület rendelkezik a maga szükségleteivel, mást kizsákmányolni pedig nem akar. A szellemi javak kifejtését soha sem jut eszébe egy másik nemzetnek gátolni, hacsak nincsenek gazdasági hatalmi törekvései.

A középkori keresztény társadalom gondolatát a korai kapitalizmus, a polgári világnézet bontja meg. (S korántsem a protestantizmus, mint az hirdetni szokták, mivel ez szintén univerzalizmusra tör, mint minden vallásos világnézet.) A polgárság a gyenge királysággal szövetezik s végrehajtja nagy küzdelmét a nemeséggel szemben, amelyből ő emelkedik ki győztesen. *De mivel a kapitalizmus az agrár érdekekkel szemben a merkantil érdekek hordozója s a merkantil érdekeltségek mindig a velük szembenálló parazitái, ezért a nagy középkori agrárregységnek fel kell bomlania, kis nemzeti központoknak kell keletkezniök, amelyek rátelepednek más velük szemben álló nagy nemzettestekre, hogy azután azokból tartásuk fenn saját jólétüket, magasabbrendű életnivójukat.*

Az új nacionalizmus tömegérzés.

Amíg ez az életforma idegen, ázsiai-afrikai területek véréből táplálkozott, csak ment a dolog valahogy, de amióta a kelet lassan-lassan be-

zárul a Nyugat elől, azóta az elődiség befelé, saját területek felé fordul, a saját agrárlakosságát igyekszik a merkantilizmus kiszipolyozni. Mióta az európai lakosság a saját bőrén tanulta meg a merkantilszellem szörnyü erkölcstelenségét és undorító mivoltát, azóta az állam, a merkantilérdekeknek kiszolgáltatót gyenge állam ismét igyekszik elfordulni a polgári kisebbségtől és igyekszik az egész nemzettestet élethez juttatni, becsületesebb életnivóra emelni. S mivel ez a törekvés a merkantilcsapdába jutott parlamenti rendszerrel sehogyan sem megy, egyes férfiak: diktátorok veszik szívékre a néptömegek ügyét s adják ki a nagy jelszót: *mindent a nemzetért*, de a nemzet szó alatt többé nem a polgári osztályt értik, hanem az egész, a totális nemzetet, amelyben az osztályok nem hatalmaskodnak és nem szipolyoznak, hanem az összesség érdekeiért önfeláldozóan munkálkodnak.

Ez természetesen nem megy másképen, mint a polgári szellem fokozatos elnyomásával, ami azonban nagyon nehéz, mivel a hatalom még mindig ennek az osztálynak a kezében van az anyagi javak révén, másrészt a természetes tehetetlenségénél fogva, amely a megszokás erejével teszi sokszor erőssé a már haldoklásnak indult szervezetet is.

A XX. század a forradalmak százada lesz, amelyet egyes nagy férfiak fognak vezetni a nemzetért, vagy ami most már ugyanazt jelenti: a társadalomért. Az olasz és a német forradalmak még csak az első lépései, még pedig gyermeklépései ennek a gigászi mozgalomnak.

amely már gyermekkorában is óriási, de amely egész Európát elborító, egyetlen uralkodó gondolatá fog nőni a század forradalmi zivatarában.

Az agrárszellem ujjaéledése.

Az csak természetes, hogy a polgári merkantilszellem elnyomásával ismét az agrár-érdekek és az agrárszellem fog előretörni az egész nyugati földrészen, mint ahogy ez az egyetlen becsületes, kivezető út a mai szörnyű krízisből. Németország bevezette ismét a paraszt-ösiséget és elvé tette, hogy földdel csak a nemzettest tagjai birhatnak. Igen, mert a föld szent dolog, amelyhez merkantilszellemmel nyulni nem szabad, mert ez árnyékot vet Isten ábrázatjára. A föld nem buzagyár, hanem az életnek adója, az életnek fenntartója, az Isten ajándéka, misztikus, titokzatos valami, szimbóluma az élet urának: az Istennek.

A föld azonban azé sem, aki harminc-negyvenezer holdon amerikai szellemben kapitalista üzemet rendezett be rajta, teljesen lemásolva a polgár gondolkodásmódját, bár hercegnek és grófnak hívják. A mai u. n. arisztokraták már teljesen polgárok, a polgári világnézet minden bűnével. Számukra a föld éppen olyan pénzüzem, mint a gyár a gyáros részére, ők tulajdonképen azt a földet tartják kezükben, amit millió és millió embernek kellene birtokolnia s ezáltal károsítják a totalitarius államot, a nemzeti társadalmat. Velük szemben ugyanaz a módszer alkalmazandó,

mint minden más burzsoával szemben: le kell küzdeni a nemzet felvilágosítása által és a nemzettestet, mint valami örök Anteust, a földdel érintkezésbe hozni. Ez a gondolat az új nemzeti parasztpolitika vezetőinek és a földhözkött millióknak evangéliumszerű, hitvallásos alap-tétele.

Az ipar és kereskedelem a maga helyén.

De mit csinál az új nacionalizmus az iparral, a kereskedelemmel? Hogyan illeszkednek be ezek az új gondolatvilágba? Az iparnak és kereskedelemnek mindenekelőtt le kell mondaniok arról a mohó kapzsiságról, amellyel idegen népeket akart felfalni s általa bőséges, tulontul tápláló zsiradékhoz jutni. De ugyanakkor, mikor az új nacionalizmus véget vet a polgári haszonéhségnek kifelé, ugyanakkor befelé is megfékezi a határtalan kizsákmányolást és közmunkák teremtésével, főleg a földnek feljavításával, a vidéknek telepítésével átvezeti a kapitalizmus géptechnikája által fölöslegessé vált proletár-milliókat a kiegyensúlyozottabb jövőbe, amelyben az ipar arányban fog állani az agrárszükségletekkel és az agrár elemek vásárlóképességével. Mert az iparos és a kereskedő vagyis a város csak addig él, ameddig a föld egészséges. Nem lehet a földet beteggé tenni s a városban jól élni. Ez polgári gondolat, amely eddig vigan garázdálkodott, de amelynek a levét most issza meg a város lakossága. A város csak kiegészi-

tése, csak felépitménye a mindenek alapjának, az élet adójának: az örök földnek. És amint a munkátlanná vált munkástömegek keze a vidéket, a falut emberibbé, lakhatóbbá fogják tenni, úgy fog a tömegek torlódása a városok felé alábbhagyni és egy egészséges vidéki, nemzeti kulturélet kialakulni.

Mi lesz az egyénnel?

Amint látjuk, az új nemzeti berendezkedésben valóban az egész társadalom szükséglete szem előtt tartatik s ebben az egységes szervezetben, mint egy jó óraműben minden rész a maga dolgát végzi. Valóban vége van annak a liberális szervezetlenségnek, melynek elve az volt: hagyjuk a dolgokat folyni (*laissez faire, laissez passer*). Ez a szabadság a magára hagyatás, a nemtörődömség, szabadsága, ahol az egyén vogelfrei volt. Csinálhatott, amit akart, míg jól ment dolga, de amikor bajba jutott, amikor a polgári kapitalizmus hanyatlani kezdett, akkor nem volt kihez forduljon a bajával, mivelhogy az államot, az állam segítő hatalmát az ostobán alkalmazott szabadság alaposan tönkretette. A polgár az egyén szabadságát hirdette, hogy azután egy pillanatig se kelljen törődnie a népmilliók nevelésével, mert bizony ez idő és erővesztés lett volna az aranyhajszá rovására. Az új nacionalizmus megdöbbenve veszi észre, hogy milyen szörnyű mélyre taszította a polgári nemtörődömség és mellette a kizsákmányolás a népmilliókat, az állam erejének egyetlen alapját

s most erőltetett menetben fog hozzá a gazdátlan tömegek neveléséhez, becsületesebb életnivóra való emeléséhez. Az új korszak és az új vezetők a legemberibb, legszociálisabb fájdalomtól terhesek, amelyet milliók elhagyatottsága és eltévelyedése kelt fel mélyen érző nagy szívükben. A szolidaritásnak, az egymásra utaltságnak nagy érzése szakad ki a mai vezéregyéniségek szívéből s ez hajtja őket vasuton, gépkocsin, repülőgépen hallatlan erő kifejtésre, tömegeknek áldozatkész szolgálatára. Vajjon az egyén csakugyan meghal az új korszakban? Egyáltalán nem! Csak az értékük, az egyéniségük nagy értéke ott használódik fel, ahol annak valóban helye van: a vezetésben, a kezdeményezésben. A teremtő, nagy gondolatok létrehozásában. De hiszen az egyén értéke mindig abban volt, hogy ki tudott emelkedni a tömegeből s valóban volt is mit kiemelnie: a jövődönök, a boldogabb jövődönök, vallásos nyelven szólva Isten országának látomásától volt terhes a vezető egyéniségek lelke. A közösségből kiemelkedő értékes egyének vezetése a társadalmi életben nem címek, rangok s öröklött előkelőség alapján, hanem egyedül a tehetség, a kiválasztottság, a felülről nyert nemeslevél örökértékű, isteni elhívásán: ez az a gondolat, amely az egész új nacionalizmusnak mélyen vallásos jelleget ad s a nagy tömegek lelkében mindennütt az igazi vallásos (de nem mindig egyházas) érzületet felkelti. Ma ismét hinni tudnak a tömegek, a régi szabadjára engedett, kóbor gondolkozásból ma ismét egyetlen célra, egyetlen

eszményre irányított, erősakaratu, nagy bizakodásu hit lett. És ez talán az új nacionalizmus legnagyobb érdeme. Mert élni lehet e földön állatok módjára is *de emberi módra, emberhez méltóan, csak hittel, törhetetlen, fanatikus hittel.* Ezt felejtette el a polgári szellem, ezért lett az emberből majom-állat, ezért nyargalásztak a fékevesztett ösztönök, ezért sülyedtünk a napfényes magasságokból a pincébe, az oduk sötétjébe és a hitnek üditő, tiszta hegycsucsáról az anyagiasság, undorító lápvizeibe. Az ujjászülető vallásos-nemzeti gondolat az anyagiak terén is rendet, becsületes rendet, emberhez méltó életet fog létrehozni, de ezt csak azért tudja megtenni, mert a lelkében a legmélyebb, a legősibb, a legmegrázóbb élettapasztalat áll, t. i. Krisztus keresztje. A tömegeknek azért lesz az életük elviselhetőbb, mert az új vezetők Jézus példája nyomán *nem uralkodni akarnak, hanem szolgálni.* A kereszt fénye évezredek távolán át ragyog, fénylik boldogító fénnel; mindent az emberért: életet, időt, munkakedvet, mert csak az szereti és szeretheti a golgotai kereszt óta Istent igazán, aki az emberekért még az életét is kész minden percben feláldozni. Ez a mai nehéz idők nehéz vajadásai, lelki forradalmi közt új életre támadt, ősrégi, de mégis új, örök evangélium.